

MEMÒRIA 2017

“Avui fer un hort és una
revolució, però demà serà
una obligació”

Del llibre

L'hort del segon origen.

 20 ANYS **l'era**

La Junta Directiva de L'Era actualment està formada per:
Carolina Domínguez, presidenta;
Jaume Brustenga, secretari;
Engràcia Valls, tesorera.

A desembre de 2017 l'entitat sumava 306 socis d'arreu de Catalunya, les terres de València i les Illes Balears.

L'associació L'Era apareix esporàdicament als mitjans de comunicació nacionals i estatals arran de la feina del projecte Esporus. Durant el 2017 en feren difusió la revista Dominical XL (La Vanguardia) i el programa Vida verda de RNE. D'altra banda, l'anàlisi sobre la capacitat d'autosuficiència alimentària de Catalunya que ha fet en Pep Tuson, uns dels nostres socis més actius, va despertar l'interès de la plataforma web SICOM (Solidaritat i Comunicació), que va entrevistar-lo.

En paral·lel, difonem la nostra feina a través de les xarxes socials amb el perfil @associaciolera.org i publiquem quizenalment un butlletí digital que arriba a gairebé 2.000 persones.

SUMARI

pàg. 3. QUÈ FEM?

- Revista Agrocultura
- Esporus, biodiversitat
- Formació
- Lluerna, assessorament
- Tertúlia agroecològica a L'Era
- Altres activitats

pàg. 16. ELS NOSTRES VALORS,
LA NOSTRA GENT, LA NOSTRA TERRA

pàg. 20. ELS NOSTRES COMPTES

Què fem?

L'Era, Espai de Recursos Agroecològics, és una associació sense ànim de lucre que des de l'any 1999 fomenta **la producció agrària ecològica, l'agroecologia i les energies renovables**.

Els socis i sòcies som pageses i pagesos de tota la vida, hortolans, tècnics, neorurals, estudiants i també persones de ciutat sensibles i interessades en la pagesia i en l'autosuficiència. Treballem per construir una societat on el sector agrari tingui el reconeixement que es mereix i pugui establir relacions comercials justes a partir d'una producció ecològica respectuosa tant amb el medi ambient com amb les persones.

L'associació ha anat creant un conjunt de projectes per avançar en la seva missió:

- publiquem trimestralment la revista especialitzada **Agrocultura**
- preservem la biodiversitat agrícola amb el projecte **Esporus**
- programem **cursos i jornades** sobre autosuficiència, producció ecològica, energies renovables i bioconstrucció
- organitzem mensualment la **Tertúlia agroecològica** a L'Era
- oferim assessorament a través de Lluerna
- gestionem els **tallers i els itineraris** sobre producció ecològica i energies renovables de l'Escola Agrària de Manresa
- realitzem **prospeccions de varietats locals** agrícoles
- assumim **projectes encarregats per institucions** públiques o privades relacionats amb la producció ecològica o l'agroecologia.

El 2017, l'associació L'Era va col·laborar o va donar suport a alguns dels projectes agroecològics que s'estan tirant endavant a Catalunya:

- potencial de la agricultura ecológica y de conservación para la mitigación del cambio climático y la protección de la biodiversidad de los suelos agrícolas mediterráneos, del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)
- projecte Living Land, per a una altra agricultura a Europa i una reforma de la PAC
- projecte H2020 sobre inputs en producció ecològica, de l'Escola Agrària de Manresa
- participació en l'estudi al Bages sobre economia solidària, de Pam a Pam.

Agrocultura

Agrocultura és la **revista trimestral especialitzada en la producció agrària ecològica i l'agroecologia**. L'associació L'Era la publica des del 1999 i és l'únic mitjà en paper sobre aquest tema en llengua catalana. La publicació forma part de l'**Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC)**. A través d'aquesta entitat, la revista és present a les sales d'espera que tenen conveni amb aquesta associació i a 20 biblioteques d'arreu de Catalunya. Formar part de l'APPEC ens permet participar a la Setmana del Llibre en Català i a l'iQuiosc.cat, que és una mostra itinerant de revistes per poblacions d'arreu de Catalunya i també un portal web on es poden trobar les capçaleres publicades en la nostra llengua. Ara com ara, qualsevol persona pot subscriure's a la revista en format digital a través d'aquesta plataforma i les persones associades a L'Era o subscriptores d'*Agrocultura* poden utilitzar l'iQuiosc per consultar la revista digitalment.

De manera paral·lela, *Agrocultura* manté la seva pròpia pàgina web agrocultura.org, en la qual poden consultar-se els articles publicats els darrers anys i alguns dels publicats en el darrer número.

La revista és possible gràcies a les persones voluntàries que formen part del **Consell de Redacció**: David Berenguer, Núria Cuch, Yolanda Delgado, Charles-André Descombes, Albert Lacunza, Noè Mas, Florinda Plans, Jordi Puig i Pep Tuson.

A través de l'APPEC hem pogut publicar un vídeo explicatiu sobre la importància ecològica i agrícola del sòl, a partir d'una entrevista amb l'experta Núria Cuch. Aquest vídeo està penjat al canal de Youtube de l'associació L'Era.

Agrocultura es pot comprar:

- en format paper a associaciolera.org/botiga,
- en format digital a iquiosc.cat/agrocultura.

Les subscripcions es poden gestionar a agrocultura.org o bé de manera telefònica.

AGROCULTURA EN DADES

40 pàgines, 12 de les quals a color.

1.450 exemplars de tirada.

70 números publicats, quatre d'ells el 2017.

Més de 1.000 exemplars tramesos per correu postal a persones subscriptores (763), sòcies i/o col·laboradores, i a entitats afins.

LES ENTREVISTES

NÚM. 67. Nani Moré, cuinera i gestora de menjadors escolars: “*Volem canviar el model alimentari*”.

NÚM. 68. Martina Marcet: “*Coop57 és un projecte molt potent perquè està construint una xarxa a l'entorn rural*”.

NÚM. 69. Josep Centelles: “*Podem cobrir l'actual demanda energètica amb fonts 100% renovables*”.

NÚM. 70. Marc Castellnou, inspector del cos de bombers i cap del GRAF: “*O dissenyem el paisatge del futur o sentenciem els nostres boscos per no deixar-los evolucionar*”.

Esporus

El 2017 hem estat per la Cerdanya buscant aquells cultius que resisteixen les gelades i que aprofiten millor els recursos de les zones d'alta muntanya. Les prospeccions compleixen la funció de cercar les varietats que encara preserven els pagesos i les pageses més velles i que són pròpies de l'àrea delimitada. De fet, aquesta feina aporta habitualment noves entrades al banc de llavors.

En total s'han incorporat a Esporus 21 varietats durant l'any 2017, com per exemple la mongeta afartapobres de Cerdanya, la col de cabell d'àngel de cal Quel, el nap de Talltendre, la civada del país, la mongeta de Cornet, la pebrera blanca d'Eivissa, el tomàquet buit de Cabrianes o la trepadella del país. Les més de 358 varietats incloses en el banc es poden trobar al catàleg d'Esporus (www.esporus.org), que permet consultar fàcilment les seves característiques i quines estan disponibles.

Seguint l'objectiu de divulgar aquesta biodiversitat agrícola i també amb la idea de poder tenir un marge d'autofinançament, Esporus manté la distribució de llavors, que actualment estan disponibles a la botiga virtual (botiga.associaciolera.org), així com a sis botigues físiques diferents arreu del territori.

Aquest any hem fet difusió del projecte atenent els grups que ens visiten (Càritas, Postgrau DLAE, tècnics de biodiversitat del

Esporus és el centre de conservació de biodiversitat cultivada de l'associació L'Era. El seu objectiu és cercar, conservar, multiplicar, estudiar les característiques i difondre les varietats locals agràries que són pròpies de la nostra terra. Des de les parcel·les cedides per l'Escola Agrària de Manresa a la seva finca de Can Poc Oli, cada any cultivem, en condicions de producció ecològica, una selecció de varietats escollides seguint criteris de viabilitat. L'objectiu és multiplicar-les i extreure el màxim d'informació agronòmica de totes abans que les llavors perdin la seva capacitat de germinació. Quan no estan en procés de multiplicació, les llavors es mantenen a la cambra frigorífica en les condicions òptimes de temperatura i humitat.

Departament d'Agricultura de la Generalitat, Projecte Europeu Diversifood, IES Les Salines...), hem participat en un documental al Dominical XL, en una entrevista al programa "Vida verda" de RNE4 i en la redacció de quatre articles per a la revista *Agrocultura*. També s'ha repetit a Mallorca el curs sobre "Gestió de bancs locals de llavors", a part dels quatre tallers sobre biodiversitat i llavors realitzats a la finca de Can Poc Oli i el tast de 10 varietats de mongetes al mercat agroecològic de Sallent.

Esporus
forma part de
la Red de Semillas,
d'àmbit estatal, i de
la Xarxa Catalana de
Graners.

ESPORUS EN DADES

358 varietats preservades al banc, entre hortícoles, extensius, flors i herbes.

21 noves varietats entrades el 2017.

96 varietats multiplicades, pertanyents a 57 cultius diferents.

6 varietats caracteritzades.

164,8 quilos de llavors conservades.

5 visites al projecte.

4 tallers/xerrades realitzats.

63 persones han conegut el projecte.

17 persones voluntàries.

7 finques col·laboradores en la multiplicació de llavors.

14 jornades obertes de neteja de llavors.

esporus
Associació de la bioalimentació catalana

Formació

Des de l'àrea de formació de L'Era s'han organitzat, al llarg del 2017, 19 activitats no reglades dins de l'àmbit de l'agroecologia, oferint eines i recursos per introduir-se o aprofundir en les diverses temàtiques, des de l'horticultura a les plantes bioindicadores, passant per la poda natural, l'elaboració de pa o de sabons amb ingredients naturals, o la construcció d'un assecador solar, entre moltes altres. En total hem gestionat 335 inscripcions.

S'ha seguit amb la diversitat d'escenaris per dur a terme les diferents activitats, com Sant Jaume Sesoliveres i el Prat de Llobregat per al *Curs de poda natural*, Santa Maria d'Oló per al *Curs d'elaboració casolana de làctics* o Sallent i Moià per al curs de *L'hort dels experts*. En aquest sentit, L'Era continua comptant amb les instal·lacions de l'Escola Agrària de Manresa, amb qui manté una estreta relació de col·laboració en els diferents projectes.

En paral·lel, també s'ha comptat amb la col·laboració d'altres entitats com l'Escola de Pastors, a través del taller *Fer-se unes sabates de llana amb feltre*, i l'Hort Verger Phoenicurus al curs de *Com atreure fauna útil a l'hort*. El **Consorti del Parc Agrari del Baix Llobregat** mereix una menció especial. D'una banda perquè ens ha cedit el seu Arboretum i les seves aules per al *Curs de poda natural*; i d'altra banda perquè va patrocinar, juntament amb la

S'han gestionat i coorganitzat, amb diferents **entitats externes a L'Era**, els cursos, tallers i activitats següents:

- Taller de làctics. *Ajuntament de Navàs*.
- Jornada d'herbes i canvi climàtic. *Escola Agrària de Manresa*.
- Xerrada "Estalvi energètic". *Ajuntament de Sant Cugat*.
- Jornada de vinya. *Associació d'Agricultors de la Garriga*.
- Tallers de planter i compost. *Diputació de Barcelona*.
- Fira de la llavor. *Roda de Ter*.
- Xerrada "Elaboració de licors". *Ajuntament de Llívia*.
- Xerrada "Cobertes verdes". *Denominació d'Origen Montsant*.
- Taller sobre elaboració de planter. *Consorti del Moianès*.
- Curs d'hort ecològic. *Ajuntament de Navàs*.

Diputació de Barcelona a través de la Xarxa de Productes de la Terra, el curs *Diagnòstic del sòl a partir de les plantes bioindicadores amb Gérard Ducerf*, que va despertar molt interès.

Segons les enquestes d'avaluació, més d'un terç de l'alumnat són professionals de l'agricultura, ja sigui a temps complet o parcial, i el perfil predominant és l'autoconsum i l'autosuficiència.

Els nostres cursos es poden pagar amb moneda social o amb intercanvi directe.

TESTIMONIS QUE ENS ANIMEN A CONTINUAR:

“Fer un curs amb L'Era m'ha obert els ulls, a més d'aportar-me coneixement i noves possibilitats.”

“...mantenir contacte amb L'Era, conèixer aspectes de la pràctica agrícola que és difícil trobar en altres llocs.”

“Fer un curs amb L'Era m'ha fet feliç uns quants dissabtes i m'ha obert moltes portes per a millorar la meva relació amb la terra.”

“Fer un curs amb L'Era m'ha donat confiança i esperança en maneres més bones i plenes de viure sense malmetre tant l'entorn.”

“He incrementat els meus coneixements cap a una agricultura més sostenible i respectuosa amb el medi ambient i la pagesia.”

“M'encanta L'Era, m'aporta felicitat saber que seguïu fent tan bona feina!”

L'era
FORMACIÓ

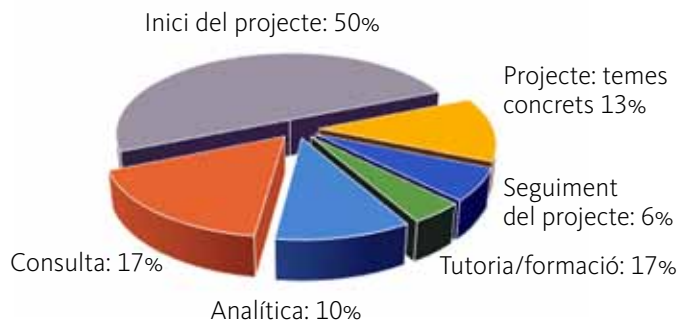
Lluerna

L'assessorament tècnic de L'Era ha atès aquest 2017 al voltant de 50 consultes i sol·licituds d'assessorament de diferent magnitud i dedicació. Al gràfic es pot veure com s'han repartit.

Com es pot apreciar, la meitat han estat relacionades amb el fet de donar orientació a l'inici d'algun tipus de projecte, ja sigui una nova línia productiva dins de l'explotació o l'empresa (reconvertir una part de la producció, iniciar noves terres, etc.) o bé assessorar persones que no estan dins del sector agrari però que de forma professional o complementària decideixen posar-s'hi. En aquest darrer cas, la tasca de Lluerna acostuma a situar-se entre una tutoria de formació i un "coaching" d'orientació per evidenciar les mancances i els punts forts del projecte. A més compleix una funció imprescindible, donar un bany de realitat que pot desembocar en l'abandonament del projecte, o ben al contrari, en l'apoderament de la persona per tirar-lo endavant enfortint els seus punts febles a partir dels propi recursos, habilitats i potencialitats.

Lluerna és un **servei d'assessorament tècnic** per a projectes de producció agrària ecològica, energies renovables, jardineria ecològica i bioconstrucció, tant en l'àmbit professional com per a l'autoconsum. Respon a la multitud de consultes que periòdicament arriben a l'associació i a la necessitat d'acompanyament observada en moltes persones que volen fer els seus primers passos en el món de l'agroecologia.

TIPUS D'ASSESSORAMENTS COBERTS

Més de
la meitat dels
assessoraments es
destinen a l'orientació
de professionals.

Tertúlia a L'Era

La Tertúlia agroecològica a L'Era és una trobada mensual per parlar de manera informal de temes diversos relacionats amb l'agroecologia. Tot i que la durada és de dues hores, cadascú pot arribar i anar-se'n quan vulgui. És una proposta oberta a tota la gent interessada i sense inscripció prèvia.

Cada dia es parla d'un tema principal, decidit entre tots durant la Tertúlia anterior, encara que la conversa pot derivar de manera flexible cap a altres temes que hi tinguin relació.

Durant els primers 20 minuts, una persona voluntària, prèviament escollida, exposa la seva visió sobre el tema a tractar. Tot seguit, tothom és lliure d'opinar, preguntar o rebatre el que li sembli convenient.

10 anys!
de Tertúlia a l'era

La Tertúlia a L'Era ocupa mensualment la sala d'actes de Cal Sitjes a Artés, concretament cada primer dimecres, de 7 a 9 del vespre, des de ja fa 10 anys. Els tertulians i tertulianes no s'agafen vacances ni tan sols a l'estiu i la Tertúlia només s'anul·la quan la sala està tancada (el passat mes de desembre) o bé quan hi ha esdeveniments que aconsellen el seu ajornament, com fou el cas del mes de novembre a causa de la situació política a Catalunya. Així doncs, durant el 2017 s'han fet 11 Tertúlies de to agroecològic a L'Era.

Aquest
2017 la Tertúlia
a L'Era ha complert
10 anys, i tertulians i
tertulianes ho van
celebrar.

ELS TEMES DE LA TERTÚLIA DEL 2017:

- Els aliments ecològics en la nostra dieta
- El projecte de cal Feixas
- Les abelles
- El pa
- Com fer cervesa ecològica i autòctona
- La conversió a l'horticultura ecològica
- Perills del consum excessiu de sucres, edulcorants i fruites
- Els grups de consum
- Què és el sòl?
- Els cultius de secà a cal Feixas
- Els efectes a l'hort del canvi climàtic.

Altres activitats

V SIMPOSI DE PRODUCCIÓ AGROALIMENTÀRIA ECOLÒGICA

El Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya va tornar a confiar a L'Era l'organització del simposi de referència per al sector de la producció agrària ecològica al nostre país. En aquesta ocasió, el tema va ser els cultius extensius. Més de 200 persones hi van assistir per escoltar experts que vingueren d'Andalusia, del País Basc o d'Itàlia, per exemple. També van presentar ponències tècnics, pagesos i investigadors de Catalunya.

El mateix 2017, L'Era va gestionar el viatge tècnic a Itàlia, convocat per la Generalitat, per complementar el Simposi del 2016 sobre cultius fructícoles en producció ecològica.

DIAGNOSI DEL SECTOR AGRARI PAE AL CARDENER

L'associació L'Era va elaborar una diagnosi del sector agrari en producció ecològica sota l'encàrrec de la Mancomunitat de Municipis del Cardener. L'objectiu és poder implementar a mig termini accions dirigides a potenciar el sector en els municipis d'aquesta vall amb el màxim benefici social i econòmic. La Marta Jané i en Guillem Vardanes van estar fent les entrevistes a camp i analitzant el DAFO dels diferents sectors productius. Es pot consultar l'estudi al web de L'Era.

ANEM DE FIRA

Assistir a fires relacionades amb el sector ecològic i amb la biodiversitat cultivada ens aporta visibilitat, subscriptors, socis i alumnat, així com complir un dels objectius principals de L'Era: la difusió de la producció agroecològica i de la feina que fem. Durant el 2017 l'entitat va assistir a Biocultura Barcelona, a Ecoviure (Manresa), a la 1a Fira de proximitat (Can Poc Oli-Manresa) i a la VIII Fira de la Biodiversitat Cultivada, organitzada per la Xarxa Catalana de Graners (el 2017 a Vilanova de Meià).

ITINERARIS DIVULGATIUS

L'associació L'Era gestiona les visites a la finca de Can Poc Oli de l'Escola Agrària de Manresa, especialitzada en producció agrària ecològica i energies renovables. Els grups poden seguir dos itineraris o rutes a través dels quals coneixen les característiques de l'agricultura ecològica i també les noves possibilitats que ens ofereixen les energies renovables.

En paral·lel, L'Era ha dissenyat tallers complementaris per a alumnes de secundària que poden impartir-se a la mateixa finca o bé als centres educatius. Aquests tallers també formen part del programa El Pot, del Centre de Recursos Pedagògics del Bages. Durant el 2017, s'han realitzat sis tallers a dues entitats, que han format un total de 169 alumnes.

Els alumnes de l'escola d'Olost del Lluçanès han aconseguit retrobar més de 80 varietats.

RECUPERACIÓ DE VARIETATS LOCALS AL LLUÇANÈS

En la línia de treball dels últims tres anys, juntament amb el Consorci del Lluçanès, es va decidir treballar la conservació de les varietats locals a través de les escoles. Els primers centres a beneficiar-se del projecte foren el de Santa Eulàlia de Puig-Oriol i el d'Olost. En concret, l'alumnat va conèixer els calendaris de l'hort i va iniciar-se en la recerca de varietats locals entre els pagesos i pageses del poble.

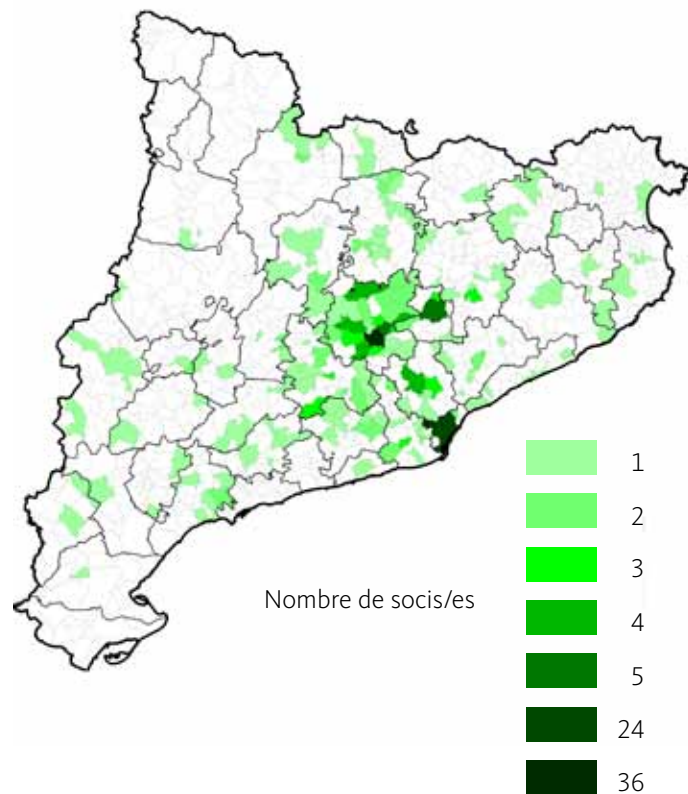
Els nostres valors, la nostra gent, la nostra terra

Les assemblees mensuals de l'entitat, a les quals assisteixen els socis i sòcies més actius, són l'espai de presa de decisions en relació a l'activitat diària i a les propostes que van sorgint. Aquestes assemblees o reunions mensuals són obertes a qualsevol persona associada.

L'Era necessita encara d'ajudes externes en forma de patrocinis o subvencions públiques. Alguns dels suports ens arriben de forma material. El més important és el de l'Escola Agrària de Manresa a partir d'un conveni signat amb el Departament d'Agricultura del govern català. L'Era ocupa un despatx dins les instal·lacions del centre educatiu i també utilitza les instal·lacions de la finca de Can Poc Oli.

Malgrat aquest vincle amb una institució governamental, l'associació L'Era ha tingut sempre una opinió crítica amb les polítiques agràries públiques, que no avancen al ritme que voldríem cap a l'agroecologia.

La venda de publicitat als nostres espais web i a la nostra revista, la venda de llavors, les subscripcions, la botiga digital, la formació a mida i la participació a fires són canals que estem utilitzant per difondre l'esperit que impulsa L'Era i per augmentar la nostra autonomia financera.

A tothom: GRÀCIES!

En Manel Fernández és informàtic i l'ànima voluntariosa que salva la vida als ordinadors de L'Era i alleuja els maldecaps digitals de les treballadores de l'entitat.

En Manel Martínez és un tertulià habitual i un dels socis compromesos amb el bon funcionament de l'entitat.

La Puri Paredes és una de les col·laboradores del projecte Esporus, ajudant a preservar varietats des de la seva finca al Berguedà.

La Balma Badal ha estat coordinant la revista *Agrocultura* durant el 2017 i també ha portat les xarxes socials i el butlletí digital de l'entitat.

En Marc Talavera, del Collectiu Eixarcolant i la Universitat de Barcelona, és un dels col·laboradors assidus de la revista *Agrocultura* parlant-nos dels usos de les herbes silvestres.

La Neus Vinyals (formació i Lluerna), la Rosa Rosell (administració) i la Xènia Torras (Esporus) són l'engranatge que fa rullar L'Era.

L'any 2017 L'Era ha col·laborat amb:

Agricultura Regenerativa Ibèrica

Ajuntament de l'Estany

Ajuntament de Sant Cugat

Ajuntament de Navàs

Ajuntament de Llívia

Associació d'Agricultors de la Garriga

Consorci del Moianès

Consorci del Lluçanès

Consorci del Parc Agrari del Baix Llobregat

Denominació d'Origen Montsant

Diputació de Barcelona

Escola de Pastors de Catalunya

Les Refardes

Mancomunitat de Municipis del Cardener

Oficina Comarcal del DARP a la Cerdanya

Pam a Pam

Projecte Europeu Diversifood

Projecte Pam a Pam

L'Era forma part de:

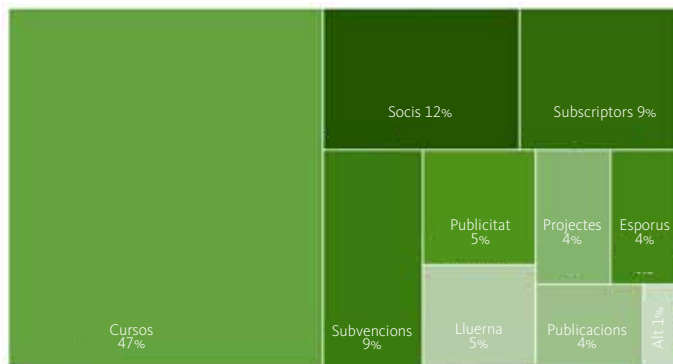

A més de les persones sòcies i voluntàries de l'entitat, també ens ajuden a dur a terme els nostres projectes:

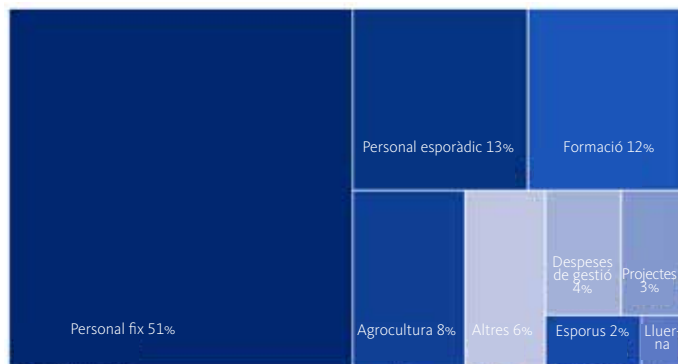
Comptes clars

Ingressos. Total: 145.818 euros.

Quotes de socis	16.830
Subscripcions	13.627
Subvencions	13.090
Esporus	5.581
Publicitat	7.878
Formació	68.356
Projectes	6.172
Publicacions	5.395
Lluerna	7.067
Altres	1.821

Despeses. Total: 143.170 euros.

Personal fix	73.126
Personal esporàdic	18.835
Agrocultura	11.874
Esporus	2.993
Formació	16.508
Lluerna	1.273
Projectes	4.488
Despeses generals	5.606
Altres	8.467

“Visió no és veure les coses tal com són, sinó com seran”

David Holmgren, un dels creadors de la permacultura.

Av. Universitària, 4-6 (Edifici FUB)
08242 Manresa. Tel. 93 878 70 35
info@associaciolera.org
www.associaciolera.org
[@associaciolera](https://www.instagram.com/associaciolera)

